

FOLKETINGET

Rejserapport af Finansudvalgets rejse til Japan, marts 2025

Tid: 1.-8. marts 2025
Sted: Tokyo og Kyoto, Japan
Deltagere: Simon Kollerup (S) fmd., Dennis Flydtkjær (DD) nfmd., Benny Engelbrecht (S), Hans Andersen (V), Jesper Petersen (S) og Anne Paulin (S)
Ledsaget af: Økonomisk konsulent Kathrine Lange, udvalgsassistent Aicha Esdam og udvalgssekretær Mads Fallesen

7. april 2025

Formål

Formålet med rejsen var at få en status på og fremtidsudsigter for Japans økonomi, herunder særlig ift. hvorledes landets demografiske udfordringer med en aldrende befolkning og en faldende fertilitet håndteres og italesættes i en politisk kontekst. Derudover ønskede udvalget indsigt i, hvilke tiltag Japan har taget i den nuværende geopolitiske situation med øget protektionisme, herunder ift. samhandel med særlig USA og Kina, og hvordan Japan arbejder med nationale visioner og strategier inden for bl.a. life science og udvalgte teknologier til at forbedre produktiviteten, herunder AI. Endeligt ønskede udvalget et indblik i samhandlen mellem Danmark og Japan, og i danske virksomheders arbejde i landet.

J.nr.: 24-001310-3

Væsentligste punkter fra besøget

Under rejsen havde delegationen møder med blandt andre Finansudvalget i the National Diet (Japans Parlament), repræsentanter fra det japanske finansministerium, EU's delegation i Japan, Kyocera Group og Mærsk, hvor udvalget fik indblik i den indenrigs-, udenrigs-, erhvervspolitiske og økonomiske situation i Japan. De væsentligste punkter er uddraget i det følgende.

Indenrigspolitik og økonomi

Det Liberale Demokratiske Parti (LDP) har stort set haft regeringsmagten siden efterkrigstiden. Ved efterårets parlamentsvalg gik partiet dog markant tilbage og opnåede for første gang i 15 år ikke absolut flertal. Det skabte en ny politisk situation, hvor regeringen f.eks. måtte give indrømmelser til oppositionspartierne i forbindelse med forhandlingerne om finansloven for 2025.

Japan er verdens fjerde største økonomi med et BNP på 4.223 mia. \$ i 2023, men har i en længere årrække oplevet stagnation og deflation. Det ser dog ud til at være vendt.

Landet står dog over for betydelige politiske og økonomiske udfordringer, herunder særligt demografiske med en aldrende befolkning og faldende fertilitet – en fælles udfordring for Danmark og Japan. Det forudses, at Japans befolkning vil være skrumpet med 40 mio. indbyggere om 50 år, og at arbejdsstyrken vil være faldet fra 75 mio. til 45 mio. personer i samme periode.

De demografiske ændringer har stor indflydelse på landets økonomi, da en mindre arbejdsstyrke og stigende antal ældre lægger pres på de offentlige finanser og sociale systemer. Om end de demografiske udfordringer nærmest er fraværende i den politiske debat, har den japanske regering iværksat forskellige politiske tiltag for at håndtere disse udfordringer. Regeringen har bl.a. iværksat reformer af pensionssystemet og initiativer til at øge fødselsraten, men det er vanskeligt at se, at initiativerne skal vende udviklingen. Det forventes således, at ca. 50 pct. af befolkningen vil være over 65 år i 2050.

Japan har en stor arbejdskraftreserve, som de kan forsøge at bringe i spil, herunder særligt pensionister og kvinder, som de forsøger at fastholde på arbejdsmarkedet. I Japan er pensionsalderen 60 år, hvorefter man mere eller mindre automatisk bliver afskediget. Mange virksomheder genansætter dog +60-årige, men ofte på meget dårligere vilkår, hvorfor der heller ikke altid er et oplagt incitament for ældre til at fortsætte med arbejde.

Blandt kvinder er en stor andel hjemmegående eller arbejder deltid (40 pct. af arbejdsstyrken arbejder deltid heraf 80 pct. kvinder). Der kunne således også her være muligheder for at øge arbejdsstyrken. Det vil dog i høj grad kræve kulturelle forandringer, da det forventes at kvinder stopper på arbejdsmarkedet, når de får børn. Samtidig er skattesystemet indrettet på en måde som tilskynder, at gifte kvinder arbejder mindre end deres partner. Karrierevejen for kvinder kan derfor ofte være på bekostning af børn og familie.

Gæld

Japans offentlige gæld er på ca. 250 pct. af BNP, hvilket i en dansk kontekst virker voldsomt. Derfor centrerede mange af drøftelserne om dette emne. Den store gæld synes dog ikke at være en bekymring for regeringen. Det skyldes bl.a., at de 250 pct. af BNP refererer til bruttogælden, og at nettogælden er væsentlig mindre. Således dækker de 250 pct. af BNP bl.a. over, at den japanske stat har investeret i udenlandske aktiver. Når gældsniveauet ikke bekymrede regeringen i nogen væsentlig grad, skal det også ses i lyset af, at størstedelen af gælden er indenlandsk. Den indenlandske gæld forrentes med lave renter, som endog indtil for nyligt har været negative. Japan har ikke en langsigtet plan om strukturelle reformer for at nedbringe gælden. Stigende renter og den ændrede demografi kan dog ændre ved dette, idet det faktiske underskud på den offentlige saldo allerede i 2022 udgjorde mere end 4 pct. af BNP. Under mødet med parlamentets Finansudvalg gav nogle af oppositionspartierne dog også udtryk for større bekymring over den høje gæld, end hvad regeringen giver udtryk for.

International samhandel og økonomisk sikkerhed

Rejsen gav delegationen mulighed for at forstå Japans position i den nuværende geopolitiske situation med øget protektionisme og samhandel med USA og Kina.

Japan har stort fokus på at bevare og styrke den regelbaserede internationale orden, da det er essentielt for sikre det globale handelssystem. Men Japan har også været påvirket af den globale geopolitiske situation, herunder øget protektionisme og handelskonflikter mellem store økonomier som USA og Kina. Japan har arbejdet på at styrke sine handelsrelationer med både USA og Kina, samtidig med at landet søger nye markeder og partnerskaber, herunder med EU gennem EU-Japan Economic Partnership Agreement.

Japan har et velfungerende forhold til den nuværende amerikanske administration, og premierminister Ishiba har haft et vellykket møde med præsident Trump. Derfor havde Japan på rejsetidspunktet et vist håb om, at landet ikke ville blive ramt af øgede toldsatser fra USA. Det har dog efterfølgende vist sig ikke at holde stik.

Japan er især afhængig af handlen med Kina. F.eks. importerer virksomheden Kyocera Group, som også har en afdeling i Sunds i Midtjylland, 80 pct. af deres råmaterialer fra Kina. Forsyningskæden er dog i den nuværende situation svær at opretholde. Virksomheden forsøger derfor at indgå aftaler med kinesiske virksomheder, der skal garantere leverancerne. Kina er samtidig et af virksomhedens største markeder, så interessen for at opretholde samarbejde med kinesiske virksomheder er derfor også stor.

Under møder med bl.a. EU-delegationen, Honda Motor Co. og formanden for Udvalget for økonomisk sikkerhed fik delegationen indsigt i, hvordan Japan via »økonomisk sikkerhed« arbejder med at imødekomme samhandelsproblemerne og den stigende afhængighed af Kina. »Økonomisk sikkerhed« er et begreb, der dækker over forsøget på at beskytte japansk økonomi fra udefrakommende trusler, at opnå strategisk autonomi og at sikre forsyningskæder og det teknologiske grundlag for økonomien.

Japan er stærk afhængig af import inden for bl.a. energi og råstoffer. Derfor er der i Japan et stort fokus på at diversificere forsyningskæder for ikke at blive for afhængige af enkelte lande, som tilfældet er i dag. Den japanske regering har derfor igangsat en række initiativer, og udviklet et institutionelt setup, der skal være med at sikre landets økonomiske interesser, herunder:

- screening af investeringer
- screening af serviceudbydere, der leverer kritisk infrastruktur
- eksportkontrol
- styrkelse af forsyningskæder
- beskyttelse og fremme af kritisk infrastruktur

Derudover er der bl.a. indført subsidier m.v., hvis virksomheder kan dokumentere at have iværksat tiltag, der sikrer en stabil forsyning af kritiske produkter. Virksomheder der beskæftiger sig med kritisk infrastruktur og produktion skal således overholde visse regler og ansøgninger, hvis de eksporterer, samarbejder med udenlandske virksomheder m.v. Setuppet giver derudover myndigheder et godt overblik over den kritiske infrastruktur og forsyningskæder, men er samtidig enormt bureaukratisk, og pålægger virksomhederne store administrative byrder.

Bilaterale relationer

Japan var i 2023 Danmarks 15. største eksportmarked med en samlet eksportindtægt på 27,5 mia. kr. Den vigtigste eksportvaregruppe var medicinske og farmaceutiske produkter. Danmark importerede for 13 mia. kr. fra Japan, hvor den største importvaregruppe var køretøjer.

Udvalget fik et indblik i samhandlen mellem Danmark og Japan og danske virksomheders arbejde i landet. Møder med virksomheder som Kyocera Group og Mærsk gav værdifuld information om erhvervslivet og samarbejdsmuligheder.

Danmark og Japan har et strategisk partnerskab for vækst og innovation, der blev etableret i 2014. Partnerskabet fremmer samarbejde inden for velfærdsteknologi, life science, fødevarer, energi og miljø, maritimt samarbejde, videnskab og forskning. Under statsministerens besøg i Japan i 2023 blev Danmark og Japan enige om at styrke og udbygge det eksisterende strategiske partnerskab inden for bl.a. forsvar og sikkerhed, kvanteteknologi, digitale teknologier, sundhed, klimaforandringer, grøn energi, fødevarer, landbrug og miljø

Under en rundborddrøftelse med bl.a. repræsentanter fra det japanske Finansministerium og Sundhedsministerium havde delegationen mulighed for at drøfte life science med relevante repræsentanter. Japan er ved at udvikle en life science-strategi, og udvalget fik mulighed for at fortælle om den danske strategi, herunder hvordan den er baseret på samarbejde mellem de relevante aktører på området.

Sikkerhedspolitik

Japan ønsker at sikre en regelbaseret international orden. Den største sikkerhedspolitiske udfordring for Japan er Kinas opstigning og tilnærmelsen mellem Nordkorea, Rusland og Kina. Japans pacifistiske forfatning fra 1947 sætter grænser for militær oprustning. Der er dog overvejelser om forfatningen skal ændres, hvilket møder modstand i en meget pacifistisk anlagt befolkning. Japan har planer om at øge forsvarsbudgettet til 2 pct., men det er uklart, hvordan denne stigning skal finansieres. Japan er sikkerhedspolitisk afhængig af den bilaterale forsvarsaftale med USA, og der er p.t. udstationeret 55.000 amerikanske soldater i Japan.

Japan er opmærksom på, at sikkerheden i Europa er tæt forbundet med sikkerheden i Indo-Stillehavsområdet. På grund af forfatningen kan Japan ikke bidrage med våben til Ukraine, men landet støtter en fredelig løsning og bakker op om Ukraine og den internationale retsorden for at sikre en vedvarende fred i Ukraine. Derudover bidrager Japan økonomisk til den humanitære og logistiske indsats i Ukraine.

Forberedelse og opfølgning

Som optakt til rejsen havde udvalget møde med henholdsvis den japanske ambassadør i Danmark, Hideki Uyama, og assistent professor Jens Sejrup, Københavns Universitet, som gav udvalget et godt indblik i den generelle politiske og økonomiske situation forud for besøget.

Udvalget fik gennem samtaler med aktører indblik i status for Japans økonomisk og politiske udvikling og fremtidsudsigter. Besøget indbragte en generel viden, der kan bruges i det videre politiske arbejde.

Som opfølgning på rejsen er delegationen inviteret til et møde med ambassadør, Hideki Uyama, for at drøfte output fra rejsen, og bekræfte det gode bilaterale samarbejde mellem Danmark og Japan.